

Koira ja kesä

Kesä on pitkän talven jälkeen enemmän kuin tervetullut. Valitettavasti siihen liittyy myös vaaroja, jotka koiranomistajan on syytä muistaa ja ottaa huomioon. Kesän ollessa hehkeimmillään pieni kertaus on siis paikallaan.

Lämpöhalvaus

Älä jätä koira aurinkoon tai kuumaan autoon – lämpimässä säässä varjoonkin pysäköidyn auton lämpötila voi nousta vaarallisen korkeaksi. Koirat saavat lämpöhalvauksen, kun on kuumaa, ilman suhteellinen kosteus on suuri ja ilmanvaihto vähäistä. Lämpöhalvauksen oireita ovat levottomuus, kuolaaminen ja läähätys; koira myös tuntuu kuumalta, ja sen liikkeet ovat hapuilevia. Ensiapuna koira kastellaan viileällä (ei kylmällä!) vedellä joko suihkuttamalla tai panemalla se esimerkiksi ammeeseen, järveen tai suihkulähteeseen. Kastelua jatketaan 15–30 minuuttia, ja myös koiran päätä valellaan vedellä. Varo kuitenkin paleluttamasta koira! Nopea hoito on välttämätöntä, sillä lämpöhalvaus johtaa helposti aivovaurioon ja kuolemaan. (Lähde: www.espoonelainsairaala.fi.)

Kyynpurema

Kyynpuremasta aiheutuu monenlaisia oireita lievistä henkeä uhkaaviin. Oireet kehittyvät yleensä muutaman tunnin sisällä puremasta. Kyynmyrky sisältää lähes 20:tä erilaista komponenttia, joista jokainen voi aiheuttaa omia ongelmiaan elimistössä. Pureman tapahduttua koiran liikkuminen tulee estää, jotta myrky leviäisi mahdollisimman hitaasti purema-alueelta muualle elimistöön. Mikäli kyyn on nähty purevan koira, mutta purema-alueelle ei kehity minkäänlaista turvotusta tai kipua, myrkyin injisointia koiraan voi pitää melko epätodennäköisenä. Kyyt voivat joskus purra myös ilman myrkyin injisointia. Koiralla tyypillinen puremapaikka ovat pään alue ja raajat.

Puremakohdasta saattavat myös löytyä pistojäljet.

Nopeasti kehittyvät oireet, kuten turvotus, kipu ja yleisoireet saattavat vaatia šokinhoitoa. Suuri osa kyynpuremista ei vaadi tehohoitoa, mutta potilas tulisi kuitenkin viedä pikaisesti eläinlääkärin tarkastettavaksi, jotta oireiden vakavuus selvitetään. Tärkein hoito vakavissa kyynpuremissa on verenpaineen ylläpitäminen suonensisäisellä nesteytyksellä ja tätä kautta munuaisten verenvirtauksen ja virtsanerityksen varmistaminen. Voimakas kivunlievitys opiaateilla ja huolellinen puremapotilaan seuranta on myös ensiarvoisen tärkeää, koska myrkyin vaikutusten arviointi on vaikeaa, ja vakavasti oireilevan potilaan tila saattaa heikentyä vielä vuorokaudenkin kuluttua puremasta.

Kyynmyrkyä vastaan on saatavilla spesifi vasta-ainekin (Viperatab®), mutta se on erittäin kallista. Vasta-ainetta kysellään lähinnä tilanteissa, joissa taudinkuva pahenee hoidosta huolimatta. Kortikosteroidit eivät ole spesifi vasta-aine kyynpuremaan. Niiden tehosta kyynpureman hoidossa ei ole mitään tutkimustietoa, ja etenkin pidempivaikutteiset valmisteet voivat jopa pahentaa myrkytyksen aiheuttamia elinvaurioita. Lyhytvaikutteisesta hydrokortisonista (Kyypakkaus) ei välttämättä ole potilaalle suurempaa haittaa, mutta pidempivaikutteisten kortikosteroidien käyttöön saattaa sisältyä ongelmia. Tutkimustiedosta huolimatta hydrokortisoni ja suonensäiset kortikosteroidit ovat ihmisillä kyynpuremissa melko yleisesti käytössä. Kyypakkaus kannattaa koiralle antaa, jos purema on kaulan alueella ja voisi aiheuttaa hengitysteiden turpoamisen, tai jos eläinlääkäriin on pitkä matka. Ampiaisen pistoon hydrokortisoni on kuitenkin hyvä – ja kylmä haude paras – hoito. (Lähde ELL Juhana Honkavaara.) Kyypakkausten annostusohje koiralle on 1 tabletti 10:tä painokiloa kohden.

Punkit

Punkkeihin ja niiden torjuntaan kannattaa suhtautua todella vakavasti, sillä myös Suomessa jotkin airedalenterrierit ovat jo sairastuneet puutiaisten välittämiin tauteihin. Tapauksille on yhteistä se, että sairauden oikea diagnosointi on kestänyt pitkään. Koirat oirehtivat epämääräisesti, eikä syytä ole tahtonut tutkimuksista huolimatta löytyä. Tämän artikkelin lopussa on lista Suomessa rekisteröidyistä punkkien torjumiseen tarkoitetuista lääkevalmisteista.

Punkki eli puutiainen (*Ixodes ricinus*) on hämähäkkieläimiin kuuluva niveljalkainen. Sitä esiintyy yleisesti lähes koko Euroopassa ja Suomessa lähinnä maamme etelä- ja keskiosissa. Puutiainen suosii kosteita elinympäristöjä. Sen mielialueita ovatkin rantaniityt ja metsiköt, joissa on runsas aluskasvillisuus. Suomessa puutiainen viihtyy erityisen hyvin etelä- ja länsirannikolla sekä Ahvenanmaalla.

Pahin puutiaisaika on toukokuusta elo–syyskuuhun. Puutiainen on aktiivinen yli viiden asteen lämpötilassa, mutta kylmien ilmojen myötä se vetäytyy talvehtimaan. Vastoin vanhaa uskomusta punkkivaara ei vaani puissa, vaan puutiainen tarttuu ohikulkevaan koiraan aluskasvillisuuden joukosta. Toukka- ja nuoruusmuodot voivat olla kiinnittyneenä isäntäeläimeen 3–7 päivää ja aikuinen naaras jopa 13 päivää. Punkki kannattaa poistaa heti kun sen havaitsee, koska taudinaiheuttajat siirtyvät punkin syljen mukana isäntäeläimeen vuorokaudessa.

Puutiainen voi välittää useita tartuntatauteja, joista tunnetuin on borrelioosi. Sitä on tavattu ihmisillä, koirilla, kissoilla, hevosilla ja naudoilla. Muita Suomessa esiintyviä puutiaisen levittämiä sairauksia ovat mm. puutiaisaivokuume (Kumlingen tauti, tick-borne encephalitis) ja anaplasmoosi (aikaisemmin ehrlichioosi).

Paras tapa välttyä puutiaisilta on välttää liikkumista niiden suosimilla alueilla. Lenkin jälkeen lemmikki on hyvä käydä sormin tai kammalla läpi ja poistaa ihoon kiinnittyneet puutiaiset heti. Punkin veren turvottamaa takaosaa ei saa puristaa, ja punkin hukuttamisesta rasvaan on ehkä enemmän haittaa kuin hyötyä. Puutiainen irtoaa parhaiten punkkipihdeillä, punkinpoimijoilla tai kapeakärkisillä pinseteillä. Osa puutiaisen imukärsästä jää aina ihon sisään aiheuttaen pienen punertavan paukaman puremakohtaan. Poistokohta kannattaa puhdistaa kirvelemättömällä haavan puhdistusaineella.

Saatavana on myös puutiaisten torjuntaan tarkoitettuja valmisteita, joiden käyttö on paikallaan ainakin silloin, kun liikutaan punkin suosimilla alueilla toistuvasti. Koiran iholle suihkeena tai ns. spot on -muodossa annosteltavia valmisteita voi ostaa apteekista ilman reseptiä tai useimmilta eläinlääkärinvastaanotoilta eläinlääkärikäynnin yhteydessä. (Lähteet: Eläinlääketieteellinen tiedekunta; Mikrobiologia ja epidemiologia; Puutiaisen levittämät sairaudet koiralla; Saari, S., Nikander, S.; Puutiainen (*Ixodes ricinus*) – vaara vaanii heinikossa. Suomen Eläinlääkärilehti 1995; 101,6; www.espoonelainsairaala.fi.)

Suomessa koirille rekisteröidyt punkkien häätöön tarkoitetut lääkevalmisteet:

Valmiste:	Vaikuttava aine:	Muita tietoja:
Bayvantic	imidaklopridi, permetriini	paikallisvaleluliuos: akarisidinen (punkkeja tappava) ja karkottava vaikutus 4 vko, myös tiettyjä sääski- ja hyttyslajeja karkottava vaikutus 2–4 vko
Exspot	permetriini	paikallisvaleluliuos: akarisidinen vaikutus 4 vko
Frontline	fiproniili	paikallisvaleluliuos: akarisidinen vaikutus 4 vko/

Prac-tic	pyriproli	sumute akarisidinen vaikutus 3–5 vko, ainut kissoille sopiva valmiste paikallisvalebaliuos: akarisidinen vaikutus 4 vko reseptilääke
Promeris Duo Spot-on	metaflumitsoni, amitratsi	paikallisvalebaliuos: akarisidinen vaikutus 4 vko reseptilääke
Scalibor	deltametriini	panta: akarisisidinen vaikutus 5–6 kk

Valmisteiden käyttöön liittyvää: Valmisteen annon jälkeen koira ei saisi pestä eikä koira saisi uida 48 tuntiin; pannan kanssa koira ei saisi uida. Koira ei saisi myöskään nuolla valmistetta iholtaan; jos koira pääsee nuolemaan, seurauksena saattaa olla epänormaalin voimakasta kuolaamista. Kaikissa valmisteissa mainitaan mahdollisuus punkin kiinnittymiseen kaikesta huolimatta – infektioiden mahdollisuutta ei siis voi täysin sulkea pois. Kaikilla valmisteilla on mahdollisina haittavaikutuksina iho-oireita liuoksenantokohdassa. Myös neurologiset oireet, kuten ataksia, rauhattomuus, masentuneisuus yms. mainitaan kaikkien valmisteiden mahdollisena haittavaikutuksena tai yliannostuksen oireena. Jos jokin valmiste aiheuttaa koirallesi haittavaikutuksia, saattaa toista vaikuttavaa ainetta sisältävä valmiste olla haitaton. Promeris-valmisteessa mainitaan muista valmisteista poiketen haittavaikutuksena keskushermosto-oireet, kuten sedaatio, uneliaisuus, sydämen harvalyöntisyys ja pinnallinen hengitys. Vaikutukset ovat helposti kumottavissa herätteenä käytettävällä lääkeaineella (atipametsoli).